

Research Article

The Mediating Role of Effortful Control in the Relationship between Moral Identity and Antisocial Behaviors in Adolescents

Sara Taravian¹, Fariborz Nikdel^{2*} & Ali Taghvaei Nia²

1. MSc in Educational Psychology, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Yasouj, Yasouj, Iran.

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Humanities, University of Yasouj, Yasouj, Iran. Email: Fnikdel@yu.ac.ir.

Abstract

Aim: The present study aimed to investigate the mediating role of effortful control in the relationship between moral identity and antisocial behaviors in adolescents.

Method: The statistical population included all high school students in Shiraz City during the 2022–2023 academic year. A sample of 567 students was selected using a multi-stage random cluster method. Questionnaires on moral identity (Aquino & Reed, 2002), effortful control (Ellis & Rothbart, 2001), and antisocial behaviors (Burt & Donnellan, 2009) were distributed among them. All analyses were performed using SPSS 24 and AMOS 24 software. The proposed model was evaluated using path analysis.

Results: The findings indicated that the proposed model fits the data well. The path coefficients from moral identity to effortful control ($p = 0.000$, $\beta = -0.50$), from effortful control to antisocial behaviors ($p = 0.000$, $\beta = -1.13$), and from moral identity to antisocial behaviors ($p = 0.009$, $\beta = -0.30$) were significant at the 0.01 level. Additionally, other findings showed that effortful control mediates the relationship between moral identity and antisocial behaviors ($p = 0.000$, $\beta = -0.25$) at the 0.01 level.

Conclusion: Strengthening moral identity along with effortful control can lead to a reduction in antisocial behaviors. Therefore, it is recommended to pay special attention to the concepts of effortful control and moral identity to reduce antisocial behaviors.

Key words: Adolescents, Antisocial behaviors, Effortful Control, Moral Identity

Citation: Taravian, S., Nikdel, F., & Taghvaei Nia, A. (2025). The Mediating Role of Effortful Control in the Relationship between Moral Identity and Antisocial Behaviors in Adolescents. *Appl. Psychol* 19 (1):151-175.

بررسی نقش واسطه‌ای مهارگری تلاشگر در رابطه بین هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان

سارا طراویان^۱، فریبرز نیکدل^{۲*} و علی تقوایی‌نیا^۳

۱. کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران.

۲. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران. ایمیل: Nnikdel@yu.ac.ir

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش واسطه‌ای مهارگری تلاشگر در رابطه بین هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان انجام شد.

روش: جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر شیراز در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود که از این جامعه، نمونه‌ای به حجم ۵۶۷ نفر به روش تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب و پرسشنامه‌های هویت اخلاقی (آکینو و رید، ۲۰۰۲)، مهارگری تلاشگر (الیس و رتبارت، ۲۰۰۱) و رفتارهای ضداجتماعی (بارت و دونلان، ۲۰۰۹) در میان آنان توزیع گردید. تمامی تجزیه و تحلیل‌ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS-24 و AMOS-24 انجام شد. ارزیابی مدل پیشنهادی با استفاده از تحلیل مسیر انجام گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد الگوی پیشنهادی از برازش خوبی با داده‌ها برخوردار است. یافته‌ها نشان داد ضرایب مسیرهای هویت اخلاقی به مهارگری تلاشگر ($\beta = -0/50$ ، $p = 0/000$)، مهارگری تلاشگر به رفتارهای ضداجتماعی ($\beta = -0/30$ ، $p = 0/009$) و هویت اخلاقی به رفتارهای ضداجتماعی ($\beta = -1/13$ ، $p = 0/000$) معنی‌دار بود. همچنین دیگر یافته‌ها نشان داد مهارگری تلاشگر در رابطه میان هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی ($\beta = -0/25$ ، $p = 0/000$) در سطح ۰/۰۱ نقش واسطه‌ای دارد.

نتیجه‌گیری: در نتیجه می‌توان گفت تقویت هویت اخلاقی به همراه مهارگری تلاشگر می‌تواند منجر به کاهش رفتارهای ضداجتماعی شود. لذا پیشنهاد می‌شود به منظور کاهش میزان رفتارهای ضداجتماعی به دو مفهوم مهارگری تلاشگر و هویت اخلاقی توجه ویژه‌ای شود.

کلید واژه‌ها: رفتارهای ضداجتماعی، مهارگری تلاشگر، نوجوان، هویت اخلاقی

استناد به این مقاله: طراویان، سارا، نیکدل، فریبرز، و تقوایی‌نیا، علی. (۱۴۰۴). بررسی نقش واسطه‌ای مهارگری تلاشگر در رابطه بین هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۹ (۱): ۱۷۵-۱۵۱.

مقدمه

نوجوانی مرحله‌ای از مراحل رشد است که با سردرگمی و تعارض ناشی از تغییرات چندوجهی از جمله تغییرات فیزیکی، عاطفی و رفتاری مشخص می‌شود. بسیاری از چالش‌های مربوط به سازگاری در این دوره به دو دسته تقسیم می‌شوند: (الف) اختلالات درونی‌سازی شده شامل مشکلات عاطفی مانند افسردگی و اضطراب و (ب) اختلالات برونی‌سازی شده که در آن تعارضات درونی از طریق رفتارهای پرخاشگرانه و بزهکاری نمایان می‌شود (آخنباخ و همکاران، ۲۰۱۶؛ محمدی و صابر، ۱۳۹۷؛ پزولی، مک کروری و ویدینگ، ۲۰۲۴). رفتارهای ضداجتماعی که نمونه‌ای از اختلالات برونی‌سازی شده در نوجوانان است، از نظر بالینی اساس تشخیص اختلال سلوک در کودکان و نوجوانان و شخصیت ضداجتماعی در بزرگسالان است. این رفتار در ۶ تا ۱۸ درصد پسران و ۲ تا ۹ درصد دختران زیر ۱۸ سال دیده می‌شود و شیوع آن در سال‌های اخیر افزایش یافته است (انجمن روانپزشکی آمریکا، ۲۰۲۳). رفتارهای ضداجتماعی شامل رفتارهایی مانند پرخاشگری، عدم تبعیت از قانون، نقض حقوق و قانون دیگران و ... می‌باشد و برای قربانیان، مجرمان و به طور کلی برای جامعه با هزینه‌های بسیاری زیادی همراه است (رومئو، ناپ و اسکات، ۲۰۰۶؛ فریک، رابرتسون و کلارک، ۲۰۱۸؛ کالدرون، اورتا و وازکز، ۲۰۲۵). انبوهی از مطالعات نشان داده‌اند که رفتار ضداجتماعی در نوجوانی (سنین ۱۰ تا ۱۸ سالگی) به اوج خود می‌رسد و متعاقباً در دوران ابتدای جوانی (۱۸ تا ۲۶ سالگی) کاهش می‌یابد. این الگو به عنوان منحنی جرم سنی شناخته می‌شود (جنینگز و رینگل، ۲۰۱۲). بر این اساس مدت‌هاست جوانی، به عنوان نقطه عطفی برای رفتارهای ضداجتماعی شناخته شده است (موفیت، ۲۰۱۸؛ نگوین و لوگران، ۲۰۱۸). برای اکثر افراد با رفتارهای ضداجتماعی، اوایل بزرگسالی دوره‌ای است که در آن از رفتارهای ضداجتماعی دست می‌کشند (موفیت، ۱۹۹۳، ۲۰۱۸؛ برسانی و دوهرتی، ۲۰۱۸) و در نتیجه به بلوغ روانی-اجتماعی می‌رسند که این بلوغ، با افزایش رفاه همراه می‌باشد (کافمن، موناهان و توماس، ۲۰۱۵؛ آرنت، ۲۰۱۲). با این حال، یک زیرگروه کوچک بر انجام رفتارهای ضداجتماعی خود پافشاری می‌کنند و رفتارهای ضداجتماعی مداوم در طول زندگی از خود نشان می‌دهند (موفیت، ۱۹۹۳، ۲۰۱۸). اعمال این افراد منجر به اختلال در عملکرد جامعه، طیف گسترده‌ای از مشکلات بعدی در زندگی، از جمله سلامت روانی و جسمی ضعیف، سوء مصرف مواد و ارتکاب جرم و جنایت می‌شود (شاو و گراس، ۲۰۰۸؛ برزیل و همکاران، ۲۰۱۸؛ پزولی و همکاران، ۲۰۲۴). این مشکلات در درازمدت منجر به هزینه‌های زیادی برای خدمات بهداشتی، اجتماعی، آموزشی و حقوقی می‌شود. همچنین تخمین زده شده است که هزینه‌های رفتارهای ضداجتماعی غیر بالینی ۳/۵ برابر بیشتر از کودکان و نوجوانانی است که چنین مشکلات رفتاری

را از خود نشان نمی‌دهند (فرگوسن، جان هوروود و رایدر، ۲۰۰۵؛ اسکات و همکاران، ۲۰۰۱؛ ویلافورته دیاز و همکاران، ۲۰۲۴). از این رو، رفتارهای ضداجتماعی یک مشکل رفتاری جدی و بسیار شایع است که به دلیل عواقب شدید و هزینه‌های اجتماعی بالای آن باید مورد توجه قرار گیرد و در بهترین حالت، از آن پیشگیری شود.

تحقیقات فراوانی برای مطالعه عوامل خطر و محافظ برای رفتارهای ضد اجتماعی انجام شده است (فارینگتون، توفی و پیکورو، ۲۰۱۶؛ هاوکینز، کاتالانو و میلر، ۱۹۹۲؛ لوبر و همکاران، ۱۹۹۸؛ استوتامر-لوبور و همکاران، ۲۰۰۲). اگرچه در مورد ماهیت و تأثیر عوامل خطر اطلاعات زیادی کسب شده است (آسینک و همکاران، ۲۰۱۵؛ ون هازبروک و همکاران، ۲۰۱۹؛ لوبر، ۱۹۹۰؛ موری و همکاران، ۲۰۱۸؛ روزنفلد، ۲۰۰۴؛ ووگان و همکاران، ۲۰۲۲)، اما در مورد عوامل محافظت کننده در برابر رفتارهای ضداجتماعی پژوهش‌های اندکی انجام شده است (گوبلز، آسینک و ون در پوت، ۲۰۲۴). از جمله عوامل محافظت کننده در برابر رفتارهای ضداجتماعی می‌توان به هویت اخلاقی و مهارگری تلاشگر اشاره کرد (هرتس و کرتناثر، ۲۰۱۶؛ پچرو و همکاران، ۲۰۲۱؛ تریودی-باتمن و کوک، ۲۰۲۲).

هویت اخلاقی بر اساس اهمیت ویژگی‌های اخلاقی برای خودپنداره تعریف می‌شود (هاردی و کارلو، ۲۰۱۱). هویت اخلاقی شامل دو بعد است: درونی سازی و نمادسازی (آکینو و رید، ۲۰۰۲). درونی سازی به این اشاره دارد که فضایل اخلاقی مهمی مانند شفقت، انصاف و مراقبت چقدر برای خودپنداره فرد مهم است (جنبه خصوصی خود)؛ نماد سازی به این موضوع اشاره دارد که چقدر برای فرد مهم است که این ویژگی‌ها را به دنیای بیرون نشان دهد (جنبه عمومی خود) (بوگیو و همکاران، ۲۰۲۴).

مجموعه قابل توجهی از شواهد تجربی بر پیامدهای هویت اخلاقی نوجوانان را بررسی کرده‌اند (هاردی و کارلو، ۲۰۱۱). دلایل تجربی مهمی وجود دارد که اهمیت بررسی هویت اخلاقی در نوجوانی را به صورت پررنگ نشان می‌دهد. یافته‌های مقطعی فراوان نشان می‌دهد که هویت اخلاقی بخصوص در نوجوانان با رفتارهای جامعه پسند (دینگ و همکاران، ۲۰۱۸؛ هاردی، بین و اولسون، ۲۰۱۵؛ رید و همکاران، ۲۰۱۶؛ پرت و همکاران، ۲۰۰۳) همبستگی مثبت و با رفتارهای ضداجتماعی (هاردی و همکاران، ۲۰۱۵؛ کاسانو، استنجر و رینگ، ۲۰۱۵؛ هرتس و کرتناثر، ۲۰۱۶؛ باریگا و همکاران، ۲۰۰۱)، قلدری (پوزولی، جینی و تورنبرگ، ۲۰۱۶) و آزار و اذیت اینترنتی (وانگ و همکاران، ۲۰۱۷؛ یانگ و همکاران، ۲۰۱۸) همبستگی منفی دارد. علاوه بر این، مطالعه طولی هاردی و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد که خود ایده آل اخلاقی با پرخاشگری ارتباط

منفی دارد. بسیاری از نظریه پردازان هویت اخلاقی را منبع اصلی انگیزش اخلاقی دانسته‌اند (عباسی اصل و همکاران، ۱۳۹۸).

مهارگری تلاشگر پایین که در علم جرم‌شناسی مورد توجه قرار گرفته است، ارتباط گسترده‌ای با رفتارهای ضداجتماعی دارد (دی ریدر و همکاران، ۲۰۱۲؛ موفیت و همکاران، ۲۰۱۱؛ وازسونی، میکوشکا و کلی، ۲۰۱۷). مهارگری تلاشگر به رفتارها و فرآیندهایی اشاره دارد که فرد برای تعدیل واکنش‌پذیری یا عکس‌العمل‌های خود نسبت به محرک‌ها به کار می‌برد. به عبارت دیگر، این مفهوم بر توانایی فرد برای کنترل هیجانات و رفتار خود در برابر محرک‌های بیرونی تأکید می‌کند (رتبارت و دری بری، ۱۹۸۱؛ هندرسون و واچز، ۲۰۰۷؛ فلاح برنجستانکی، صابری و شمالی اسکویی، ۱۴۰۱). بنابراین، این شامل مهارت‌های خودتنظیمی مانند توانایی هدایت توجه، سرکوب واکنش‌های تکانشی و تعدیل واکنش‌های هیجانی است (رتبارت و بیتس، ۲۰۰۷).

پیامدهای مهارگری تلاشگر به ویژه در دوران نوجوانی اهمیت خاصی پیدا می‌کند، زیرا این دوره سنی با چالش‌های بیولوژیکی، اجتماعی و محیطی متعددی مشخص می‌شود و مهارگری تلاشگر را به عنوان یک منبع روانشناختی حیاتی تبدیل می‌کند که می‌تواند مسیرهای رشدی را تحت تأثیر قرار دهد. به طور خاص، نوجوانی با ظهور ساختارهای عصبی-زیستی و شناختی جدید، رشد بلوغ جسمی و جنسی، تحول روابط با خانواده، معلمان و همسالان و شکل‌گیری هویت مشخص می‌شود (گستدوتیر و لرنر، ۲۰۰۸). در عین حال، نوجوانان با افزایش آسیب‌پذیری در برابر تأثیرات اجتماعی در تصمیم‌گیری و ارزیابی ریسک مواجه هستند (نول و همکاران، ۲۰۱۵). این ترکیب چالش‌های در حال تحول و آسیب‌پذیری از این جهت قابل توجه است که نوجوانی به نقطه عطفی تبدیل می‌شود، که در آن برخی از تحصیل جدا می‌شوند و به طور فزاینده‌ای درگیر رفتارهای پرخطر می‌شوند و برخی دیگر از طریق چالش‌های تحصیلی ادامه می‌دهند و فرصت‌های بیشتری برای نتایج مثبت زندگی ایجاد می‌کنند. در واقع، اوایل نوجوانی به عنوان یک دوره رشدی حساس شناخته شده است که در آن الگوهای بلندمدت رفتار سالم یا بالقوه مضر شکل می‌گیرد (پرز، ۲۰۲۳) و بر نیاز به بررسی مهارگری تلاشگر و ارتباط آن با رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان تأکید می‌کند.

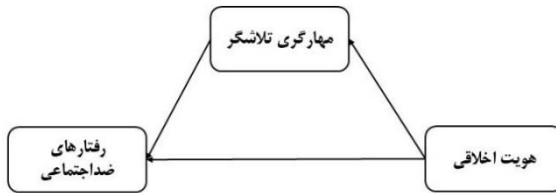
پژوهشگران نشان داده‌اند که افراد با مهارگری تلاشگر بالا می‌توانند به خوبی با محیط سازگار شوند، برنامه‌ای روشن برای پیشرفت شغلی و عملکرد تحصیلی خوبی داشته باشند و احساسات مثبت‌تر و بهزیستی ذهنی بیشتری را تجربه کنند (وازسونی و همکاران، ۲۰۱۷؛ تانگنی، باومایستر و بون، ۲۰۰۴). در همین حال، مهارگری تلاشگر بالا ارتباط تنگاتنگی با رفتارهای جامعه‌پسند، مانند رفتار کمکی و اهدایی دارد. در مقابل، مهارگری تلاشگر پایین به طور قابل توجهی با

رفتارهای ضداجتماعی از جمله خودخواهی، جنایت، خشونت و پرخاشگری مرتبط است (دلیسی، ۲۰۱۳؛ تهرانی و یمینی، ۲۰۲۰).

اگر چه هویت اخلاقی به عنوان یک عامل محافظت کننده در برابر رفتارهای ضداجتماعی در نظر گرفته می‌شود؛ اما ممکن است به صورت غیرمستقیم از طریق نقش میانجی مهارگری تلاشگر بر رفتارهای ضداجتماعی اثر بگذارد. طبق بررسی‌های انجام شده، مطالعات بسیار اندکی وجود دارند که به طور مستقیم تعامل بین هویت اخلاقی و مهارگری تلاشگر را مورد بررسی قرار داده‌اند. در این میان می‌توان به پژوهش جینو و همکاران (۲۰۱۱) اشاره کرد. جینو و همکاران معتقدند افرادی که هویت اخلاقی قوی‌تری دارند به منابع شناختی کمتری جهت تنظیم رفتار خود نیاز دارند. مطابق با این استدلال می‌توان بیان کرد که افرادی که ارزش‌های اخلاقی درونی شده دارند، در هنگام مواجهه با وسوسه، بهتر می‌توانند رفتارهای خود را مهار کنند (جوستن و همکاران ۲۰۱۵؛ استتس و کارتر، ۲۰۱۲؛ تیتل، وارد و گراسمیک، ۲۰۰۴). در این راستا می‌توان به ایده باومایستر و همکارانش اشاره کرد. آن‌ها معتقدند که مهارگری تلاشگر مانند ماهیچه‌ای است که در طول زمان با تمرین، تقویت می‌شود (باومایستر و همکاران، ۱۹۹۸؛ باومایستر و جولا اکسلاین، ۱۹۹۹؛ وهس و هیترتون، ۲۰۰۰). بنابراین، تقویت اخلاقیات در طول زمان، مهارگری تلاشگر را تقویت می‌کند. و همان‌طور که پیشتر بیان شد، طبق پژوهش‌های پیشین مهارگری تلاشگر قوی با کاهش رفتارهای ضداجتماعی و افزایش رفتارهای جامعه پسند همراه است.

مطالعه حاضر به دنبال پرداختن به تعدادی شکاف در ادبیات پژوهش موجود است. اگرچه مطالعات متعددی پیش‌بینی‌کننده‌های رفتارهای ضداجتماعی را به صورت جداگانه بررسی کرده‌اند، اما اطلاعات کمی در خصوص این پیش‌بینی‌کننده‌ها در دوران نوجوانی به ثبت رسیده است و اکثر پژوهش‌های انجام شده به بررسی این روابط در دوران بزرگسالی پرداخته‌اند. فقدان چنین مطالعاتی اهمیت پژوهش حاضر را نشان می‌دهد. همچنین طبق بررسی‌های انجام شده، پژوهشی تاکنون به بررسی ارتباط بین هویت اخلاقی، مهارگری تلاشگر و رفتارهای ضداجتماعی به صورت همزمان نپرداخته است. همچنین، بررسی دقیق کارهای تجربی انجام‌شده روی هویت اخلاقی و مهارگری تلاشگر در افراد با رفتارهای ضداجتماعی نشان می‌دهد که ارتباط بین این مفاهیم بسیار پیچیده‌تر از این فرضیه‌های ساده‌انگارانه است. به عبارت دیگر، این ارتباط‌ها دارای لایه‌ها و عوامل متعددی هستند که باید به دقت مورد بررسی قرار گیرند. این پیچیدگی نشان می‌دهد که برای درک کامل این روابط، نیاز به تحقیقات جامع‌تر و دقیق‌تری مانند بررسی نقش واسطه‌ای متغیرها، وجود دارد که تمامی جوانب و عوامل مؤثر را در نظر بگیرد. بنابراین، این

مطالعه با هدف بررسی نقش واسطه‌ای مهارگری تلاشگر در رابطه هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی در نوجوانان انجام شد. شکل ۱ مدل مفهومی پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

الف) طرح پژوهش و شرکت‌کنندگان

نوع پژوهش حاضر با توجه به اهداف، کاربردی و روش پژوهش با توجه به روش جمع‌آوری داده‌ها توصیفی-همبستگی از نوع تحلیل مسیر بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانش-آموزان مقطع متوسطه دوم شهر شیراز بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ در مدارس این شهر مشغول به تحصیل بودند. انتخاب تعداد نمونه براساس فرمول حجم نمونه در الگویابی معادلات ساختاری ($5q < n < 15q$) صورت گرفت که در این فرمول n حجم نمونه و q تعداد سؤالات پرسشنامه است (حبیبی و کلاهی، ۱۴۰۱). با توجه به اینکه پرسشنامه پژوهش حاضر دارای ۵۸ سؤال است، تعداد ۶۰۰ دانش‌آموز از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای به عنوان نمونه انتخاب شدند.

روش اجرا بدین صورت بود که از نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهر شیراز، ابتدا دو ناحیه ۱ و ۴ به صورت تصادفی انتخاب شدند. سپس تمام مدارس مقطع متوسطه دوم هر دو ناحیه به طور جداگانه لیست شدند. از این دو لیست هشت مدرسه (چهار مدرسه دخترانه و چهار مدرسه پسرانه) انتخاب و سپس از هر مدرسه چهار کلاس به عنوان نمونه انتخاب شده و پرسشنامه‌های کتبی در اختیار افراد نمونه قرار گرفت. ۳۳ پرسشنامه به دلیل مخدوش بودن حذف شدند و در نهایت ۵۶۷ پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. همچنین، قبل از توزیع پرسشنامه‌ها میان دانش‌آموزان، هماهنگی‌های لازم با مدیران مدارس انجام شد. پس از مراجعه به مدارس منتخب و ارائه توضیحات لازم و کسب رضایت از دانش‌آموزان، پرسشنامه‌های کتبی در اختیار آنان قرار گرفت. از دانش‌آموزان خواسته شد اگر در هنگام تکمیل پرسشنامه‌ها با مشکلی مواجه

شدند با پژوهشگر مطرح کرده و درخواست توضیح‌های تکمیلی داشته باشند. در نهایت پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط پژوهشگر جمع‌آوری شد.

از جمله ملاک‌های ورود به این مطالعه می‌توان به رضایت کامل شرکت‌کنندگان برای تکمیل پرسشنامه‌ها و نداشتن هرگونه رفتارهای بزهکارانه با توجه به پرونده تحصیلی و سوابق مشاوره‌ای اشاره کرد. همچنین ملاک‌های عدم تمایل برای تکمیل پرسشنامه‌ها، مخدوش بودن پرسشنامه‌ها یا پاسخگویی ناقص به پرسشنامه‌ها و مقطع تحصیلی خارج از دبیرستان، به عنوان ملاک‌های خروج در نظر گرفته شدند.

جهت رعایت ملاحظات اخلاقی با تمام احترام، هدف از اجرای این پژوهش برای شرکت‌کنندگان بیان شد و به آنان اطمینان داده شد که نیازی به نوشتن مشخصات هویتی خود ندارند. همچنین رعایت امانت و صداقت علمی و اطمینان دادن به مسئولین مدرسه و مدیران در این مورد که پرسشنامه‌ها صرفاً موضوعات مربوط به آنچه در پرسشنامه آورده شده را می‌سنجد، از الزامات دیگر پژوهش حاضر بود.

ب) ابزار

در پژوهش حاضر از پرسشنامه‌های هویت اخلاقی آکینو و رید (۲۰۰۲)، مهارگری تلاشگر الیس و رتبارت (۲۰۰۱) و رفتارهای ضداجتماعی بارت و دونلان (۲۰۰۹) جهت اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش استفاده شد. پرسشنامه‌ها از دو بخش مجزا تشکیل شده‌اند. بخش اول شامل متغیرهای دموگرافیک مانند جنسیت و سن هستند. بخش دوم گویه‌های اصلی پرسشنامه‌ها را در برمی‌گیرد. اطلاعات مربوط به هر پرسشنامه در ادامه آمده است.

۱- پرسشنامه هویت اخلاقی آکینو و رید (۲۰۰۲): آکینو و رید در سال ۲۰۰۲ پرسشنامه هویت اخلاقی (یا پرسشنامه اهمیت برای خویشتن) را که متشکل از ۱۰ گویه بود، تهیه کردند و مجدآبادی (۱۳۹۶) برای اولین بار در ایران آن را ترجمه کرد. این پرسشنامه که برای اولین بار برای دانش‌آموزان و دانشجویان ساخته شد، دو بُعد درونی‌سازی (گویه‌های ۱، ۲، ۴، ۷ و ۱۰) و برونی‌سازی (گویه‌های ۳، ۵، ۶، ۸ و ۹) را می‌سنجد. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت (۱) به شدت مخالف، (۲) خیلی مخالف، (۳) کمی مخالف، (۴) بی‌نظر، (۵) کمی موافق، (۶) خیلی موافق و (۷) به شدت موافق. گویه‌های ۴ و ۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. در ابتدا از پاسخ‌دهنده خواسته می‌شود که به ویژگی‌های اخلاقی که بالای مقیاس نوشته شده است، توجه کنند. سپس ۱۰ سوال در مورد این ویژگی‌ها از شرکت‌کنندگان پرسیده می‌شود تا درجه‌ای که داشتن این ویژگی‌ها برای فرد اهمیت دارد، به دست آید. روایی این مقیاس توسط آکینو و رید

(۲۰۰۲) مناسب گزارش شد. بوگرشاونسن، آکینو و رید (۲۰۱۵) در بازنگری پژوهش‌های مربوط به هویت اخلاقی با استفاده از الگوی آکینو و رید گزارش کرده‌اند که شواهد فراوانی از روایی پیش‌بین این الگوی دوبعدی وجود دارد. یافته‌های پژوهش مجدآبادی (۱۳۹۶) نشان داد الگوی نظری آکینو و رید در زمینه هویت اخلاقی برای اندازه‌گیری در فرهنگ ایرانی روایی کافی دارد. در پژوهش آکینو و رید (۲۰۰۲) آلفای کرونباخ برای بُعد درونی‌سازی ۰/۷۷ و برای بُعد برونی‌سازی ۰/۷۶ به‌دست آمد. در پژوهش مجدآبادی (۱۳۹۶) پایایی این مقیاس از روش آلفای کرونباخ در برای بُعد درونی‌سازی ۰/۶۱ و برای بُعد برونی‌سازی ۰/۷۵ به‌دست آمد. در پژوهش حاضر، پایایی مؤلفه‌های درونی‌سازی، برونی‌سازی و نمره کل پرسشنامه به ترتیب برابر به ۰/۷۳، ۰/۷۰ و ۰/۸۱ به‌دست آمد.

۲- پرسشنامه مهارگری تلاشگر ایس و رتبارت (۲۰۰۱): این پرسشنامه توسط ایس و رتبارت در سال ۲۰۰۱ برای سنجش بُعد مهارگری خلقی نوجوانان تهیه شده است. این پرسشنامه که ۲۰ گویه دارد، برای اولین بار توسط کرامتی و همکاران (۱۴۰۰) در ایران ترجمه شد. روش نمره‌گذاری به صورت طیف لیکرت پنج درجه‌ای (۵) همیشه، (۴) اغلب، (۳) بعضی اوقات، (۲) به ندرت و (۱) هرگز است. همچنین گویه‌های ۱، ۲، ۴، ۵، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷ و ۲۰ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. حداکثر نمره (۱۰۰) نشان دهنده مهارگری تلاشگر بالا و حداقل نمره (۲۰) نشان‌دهنده مهارگری تلاشگر پایین است. این مقیاس سه بُعد مهارگری توجهی (گویه‌های ۲، ۵، ۸، ۱۱، ۱۴ و ۲۰)، بُعد مهارگری فعال سازی (گویه‌های ۱، ۴، ۷، ۱۳، ۱۰، ۱۶ و ۱۸) و بُعد مهارگری بازداری (گویه‌های ۳، ۶، ۹، ۱۲، ۱۵، ۱۷ و ۱۹) را می‌سنجد. روایی این پرسشنامه در پژوهش ایس و رتبارت (۲۰۰۱) مناسب گزارش شد. در پژوهش کرامتی و همکاران (۱۴۰۰) یافته‌ها نشان داد ساختار مقیاس مهارگری تلاشگر برازش قابل قبولی با داده‌ها دارد و کلیه شاخص‌های برازندگی نیز برازش مدل را تأیید کردند. در پژوهش ایوانز و رتبارت (۲۰۰۷) پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای ابعاد مهارگری فعال سازی، مهارگری توجهی، مهارگری بازداری و نمره کل به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۸۳، ۰/۸۴ و ۰/۹۰ به‌دست آمد. همچنین پایایی آن از روش بازآزمایی با فاصله دو هفته‌ای به ترتیب برای ابعاد و نمره کل به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۸۹، ۰/۸۱ و ۰/۹۰ به‌دست آمد. در پژوهش کرامتی و همکاران (۱۴۰۰) ضرایب آلفای کرونباخ برای ابعاد مهارگری فعال سازی، مهارگری توجهی، مهارگری بازداری و نمره کل به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۶۱، ۰/۶۴ و ۰/۷۹ به‌دست آمد. در پژوهش حاضر، پایایی مؤلفه‌های مهارگری توجهی، مهارگری فعال سازی، مهارگری بازداری و نمره کل پرسشنامه به ترتیب برابر با ۰/۷۴، ۰/۶۴، ۰/۷۰ و ۰/۸۴ به‌دست آمد.

۳- پرسشنامه رفتارهای ضداجتماعی بارت و دونلان (۲۰۰۹): این پرسشنامه توسط بارت و دونلان (۲۰۰۹) برای سنجش رفتارهای ضداجتماعی ساخته شده است و در ایران برای اولین بار در پژوهش طراویان، نیکدل و تقوایی نیا (۱۴۰۳) ترجمه شد. این مقیاس از ۳۲ گویه تشکیل شده که در یک مقیاس طیف لیکرت پنج درجه‌ای از هرگز (۱) تا تقریباً همیشه (۵) درجه‌بندی می‌شود. این مقیاس سه بُعد پرخاشگری فیزیکی (۱، ۷، ۴، ۱۰، ۱۳، ۱۶، ۱۹، ۲۲، ۲۵ و ۲۸)، پرخاشگری اجتماعی (۳، ۶، ۹، ۱۲، ۲۱، ۲۴، ۱۵، ۲۷، ۱۸، ۳۰ و ۳۲) و قانون شکنی (۲، ۵، ۸، ۱۱، ۱۴، ۱۷، ۲۰، ۲۳، ۲۶، ۳۱ و ۲۹) را می‌سنجد. بارت و دونلان (۲۰۰۹) در پنج پژوهش روایی این مقیاس را مورد بررسی قرار دادند که در این پژوهش‌ها، روایی مقیاس مورد تأیید قرار گرفت. در پژوهش طراویان و همکاران (۱۴۰۳) نیز روایی این پرسشنامه تأیید شد. همچنین آنان، ضرایب پایایی کل پرسشنامه رفتار ضداجتماعی به روش آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب برابر با ۰/۸۸ و ۰/۷۶، برای پرخاشگری فیزیکی ۰/۸۷ و ۰/۸۰، پرخاشگری اجتماعی ۰/۶۵ و ۰/۵۷ و قانون شکنی ۰/۷۲ و ۰/۵۲ به‌دست آمد.

داده‌های جمع‌آوری شده در دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی تحلیل شدند. در بخش توصیفی، میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمرات، چولگی و کشیدگی متغیرهای مورد مطالعه بررسی شد. در بخش استنباطی، داده‌های به‌دست‌آمده از پرسشنامه‌ها با استفاده از معادلات ساختاری و با کمک نرم‌افزارهای SPSS-24 و AMOS-24 تحلیل شدند و فرضیه‌های پژوهش مورد آزمون قرار گرفتند.

یافته‌ها

مجموع شرکت کنندگان در این پژوهش ۵۶۷ نفر بودند که در بازه سنی ۱۶ تا ۱۸ سال قرار داشتند. ۱۶ ساله‌ها با فراوانی ۱۴۳ نفر (۲۵/۲ درصد)، ۱۷ ساله‌ها ۲۱۰ نفر (۳۷ درصد)، ۱۸ ساله‌ها ۱۹۵ نفر (۳۴/۴ درصد) و سن نامشخص ۱۹ نفر (۳/۴ درصد) بودند. همچنین ۳۴۲ نفر (۶۰/۳ درصد) از افراد شرکت کننده را دختر، ۲۲۲ نفر (۳۹/۲ درصد) پسر و ۳ نفر (۰/۵ درصد) جنسیت نامشخص تشکیل می‌دادند.

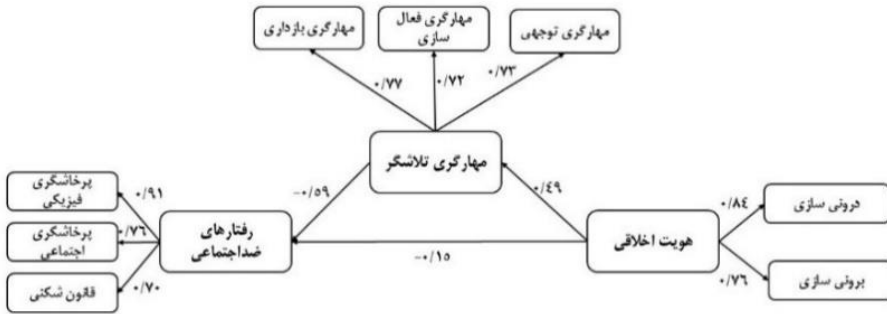
جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش و ضرایب همبستگی پیرسون

متغیر	میانگین	استاندارد	انحراف	حداقل نمره	حداکثر نمره	کوشیدگی	۱	۲	۳
۱. هویت اخلاقی	۴۱/۸۴	۹/۰۳	۱۱	۶۰	۰/۲۶	-۰/۴۹	۱		
۲. مهارگری تلاشگر	۶۶/۹۱	۱۳/۳۹	۲۳	۹۹	-۰/۱۶	-۰/۴۳	۰/۷۶**	۲	
۳. رفتارهای ضداجتماعی	۵۶/۸۲	۲۱/۷۷	۳۲	۱۲۱	۰/۰۹	-۰/۳۲	-۰/۵۶**	-۰/۵۲**	۳

جدول ۱ شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. نتایج مقدار کجی و کشیدگی جهت تشخیص نرمال بودن داده‌ها ارائه شده است و همان‌طور که پیداست در تمامی متغیرها، مقدار کجی و کشیدگی در بازه $+2$ و -2 قرار دارد و بیانگر انحراف نداشتن بیش از حد توزیع نمرات متغیرها از توزیع نرمال است. نتایج نشان داد که هیچ کدام از مقادیر آماره تحمل کوچک‌تر از حد مجاز $0/1$ و هیچ کدام از مقادیر عامل تورم واریانس بزرگتر از حد مجاز 10 نمی‌باشند. از آنجایی که وجود هم خطی چندگانه در متغیرهای پیش بین مشاهده نشد، می‌توان از آزمون‌های پارامتریک ضریب همبستگی پیرسون و مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده نمود و نتایج آن قابل اطمینان است. از آنجایی که آماره دوربین واتسون بین $1/5$ الی $2/5$ بود و این نشان‌دهنده استقلال خطاها است و می‌توان از مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده کرد. علاوه بر این از آنجایی که یکی از مفروضات مهم در معادلات ساختاری وجود روابط همبستگی معنادار بین متغیرهاست در جدول ۱ ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش نیز آمده است. همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، مهارگری تلاشگر ($r=0/01$ ، $p=0/52$) و هویت اخلاقی ($r=0/01$ ، $p=0/56$) با رفتارهای ضداجتماعی رابطه منفی و معنی‌دار و هویت اخلاقی با مهارگری تلاشگر ($r=0/76$ ، $p=0/01$) رابطه مثبت و معنی‌دار دارند.

جهت ارزیابی الگوی پیشنهادی از الگوی معادلات ساختاری (SEM) استفاده شد. تمامی تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزار Amos-24 انجام شد. جهت آزمون برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها از شاخص‌های مقدار مجذور کای (X^2)، شاخص هنجار شده مجذور کای (X^2/df)، شاخص نیکویی برازش (GFI)، شاخص نیکویی برازش تعدیل شده (AGFI)، شاخص برازندگی هنجار شده (NFI)، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)، شاخص برازندگی افزایشی (IFI) و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) استفاده شد. الگوی پیشنهادی پژوهش حاضر شامل سه

متغیر مهارگری تلاشگر، هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی می‌باشد. پیش از بررسی ضرایب ساختاری، برازندگی الگوی اصلی مورد بررسی قرار گرفت. شکل ۲ الگوی پیشنهادی را در حالت استاندارد نشان می‌دهد.

شکل ۲. الگوی پیشنهادی پژوهش در حالت استاندارد

جدول ۲ برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها براساس شاخص‌های برازندگی را نشان می‌دهد.

جدول ۲. برازش الگوی پیشنهادی با داده‌ها براساس شاخص‌های برازندگی

شاخص‌ها	X^2	df	X^2/df	GFI	AGFI	NFI	CFI	IFI	RMSEA
الگوی پیشنهادی	۲۰/۹۷	۱۳	۱/۶۱	۰/۹۹	۰/۹۷	۰/۹۸	۰/۹۹	۰/۹۹	۰/۰۳

برای بررسی برازش مدل فرضی، شاخص‌های برازش مجذور خی (X^2) و ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) که برای مدل‌های خوب کمتر از ۰/۰۵ و برای مدل‌های متوسط بین ۰/۰۵ تا ۰/۰۸ و برای مدل‌های ضعیف‌تر بالاتر از ۰/۱ است (براون و کودک، ۱۹۹۲)، بررسی شدند. براساس یک قاعده کلی، شاخص‌های برازندگی تطبیقی (CFI) و نیکویی برازش (GFI)، در مدل‌های خوب بین ۰/۹ تا ۰/۹۵ است. هرچه این مقدار به ۱ نزدیک‌تر باشد نشان از برازش بهتر مدل دارد (کلاین، ۲۰۰۵). همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، تمامی مقادیر در بازه مناسب قرار دارند؛ بنابراین، مدل پیشنهادی برازش قابل قبولی با داده‌ها دارد. در ادامه مسیرهای مستقیم مدل پیشنهادی کلی مورد بررسی قرار گرفت که یافته‌های آن در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳. ضرایب استاندارد و مسیرهای مستقیم مدل پیشنهادی پژوهش

مسیر	تخمین	خطای استاندارد	نسبت بحرانی	معناداری
هویت اخلاقی ← مهارگری تلاشگر	۰/۵۰	۰/۰۶	۸/۵۱	۰/۰۰۰
مهارگری تلاشگر ← رفتارهای ضداجتماعی	-۱/۱۳	۰/۱۷	-۶/۴۱	۰/۰۰۰
هویت اخلاقی ← رفتارهای ضداجتماعی	-۰/۳۰	۰/۱۱	-۲/۶۰	۰/۰۰۹

همان‌طور که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود، ضرایب مسیرهای هویت اخلاقی به رفتارهای ضداجتماعی ($\beta = -0/30$ ، $p = 0/009$)، مهارگری تلاشگر به رفتارهای ضداجتماعی ($\beta = -0/13$ ، $p = 0/000$) و هویت اخلاقی به مهارگری تلاشگر ($\beta = -0/50$ ، $p = 0/000$) معنی‌دار است. در ادامه به بررسی مسیر غیرمستقیم مدل پیشنهادی به وسیله بوت استرپ پرداخته شده است.

جدول ۴. نتایج بوت استرپ

مسیر غیرمستقیم	داده	حد بالا	حد پایین	سطح معنی‌داری
مسیر غیرمستقیم	-۰/۲۵	-۰/۳۶	-۰/۵۰	۰/۰۰۰

همان‌طور که در جدول ۴ مشاهده می‌شود اثر غیرمستقیم هویت اخلاقی به رفتارهای ضداجتماعی برابر با -۰/۲۵ است. بدین معنا که هویت اخلاقی به‌طور غیرمستقیم و از طریق متغیر میانجی (مهارگری تلاشگر) به کاهش رفتارهای ضداجتماعی منجر می‌شود. این اثر منفی بیانگر آن است که هرچه هویت اخلاقی بیشتر باشد، از افزایش مهارگری تلاشگر، رفتارهای ضداجتماعی کاهش می‌یابد. همچنین، در این مسیر غیرمستقیم حد بالا و پایین، صفر را در بر نمی‌گیرد که به معنی آن است که این مسیر غیرمستقیم معنی‌دار است.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان داد مهارگری تلاشگر در رابطه بین هویت اخلاقی و رفتارهای ضداجتماعی نقش واسطه‌ای دارد. تاکنون پژوهشی که این فرضیه را بررسی کرده باشد، وجود ندارد. اما این یافته، با بخشی از یافته‌های هرتس و کرتنائر (۲۰۱۶) باریگا و همکاران (۲۰۰۱)، استتس و کارتر (۲۰۱۲)، تیتل و همکاران (۲۰۰۴)، دلیسی (۲۰۱۳) و تهرانی و ییمینی (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت هویت اخلاقی مفهومی است که به میزان اهمیت اخلاقیات در خودپنداره فرد اشاره دارد و نقشی اساسی در شکل‌دهی انگیزه‌های اخلاقی افراد ایفا می‌کند (هاردی و کارلو، ۲۰۱۱). افرادی با هویت اخلاقی قوی‌تر، تعهد بیشتری به رفتارهای جامعه‌پسند و اخلاقی دارند و به‌طور فعال از رفتارهای غیراخلاقی مانند رفتارهای ضداجتماعی و پرخاشگرانه

اجتناب می‌کنند. این افراد به دلیل داشتن هماهنگی بیشتر بین ارزش‌های اخلاقی و خودپنداره‌شان، انگیزه بیشتری برای مشارکت در رفتارهایی دارند که با هویت اخلاقی‌شان سازگار است (হারدی، کرتاور و هانت، ۲۰۲۰). بلاسی (۱۹۸۳) نیز به اهمیت اخلاق به عنوان یک نیروی محرکه در هدایت رفتار افراد اشاره دارد. او معتقد است که اخلاق می‌تواند افراد را به سوی اعمال جامعه‌پسند و مهربانانه سوق دهد. افرادی که هویت اخلاقی قوی‌تری دارند، بیشتر به فعالیت‌هایی مانند نوع‌دوستی، مشارکت اجتماعی و حمایت از دیگران می‌پردازند. این افراد به دلیل تعهد عمیق‌تری که به اصول اخلاقی دارند، بخشنده‌تر هستند، نگرانی بیشتری برای رفاه دیگران دارند، و در تعهدات اخلاقی‌شان پایبندترند. در مقابل، آن‌ها کمتر به رفتارهای ضداجتماعی روی می‌آورند و در تلاش‌اند تا تأثیری مثبت بر محیط اطراف خود داشته باشند (فریمر و واکر، ۲۰۰۹؛ هاردی، ۲۰۰۶؛ پرت و همکاران، ۲۰۰۳؛ پرت، آرنولد و لافورد، ۲۰۰۹؛ هاردی و همکاران، ۲۰۱۰؛ کلبی و دیمون، ۱۹۹۲؛ باریگا و همکاران، ۲۰۰۱).

هویت اخلاقی می‌تواند از طریق مهارگری تلاشگر بر رفتارهای ضداجتماعی تأثیر غیرمستقیم بگذارد. در واقع، مهارگری تلاشگر به معنای توانایی افراد در مدیریت و کنترل رفتارهای خود در راستای ارزش‌ها و اهدافشان است، و اخلاقیات به دلیل قدرت انگیزشی بالای خود می‌توانند در این مهارگری نقشی اساسی ایفا کنند. این قدرت انگیزشی به افراد کمک می‌کند تا رفتارهایشان را با اصول اخلاقی همسو کنند و از انجام اعمال ضداجتماعی و نامطلوب اجتناب نمایند (روزین، ۱۹۹۹). همچنین، هافمن و همکاران (۲۰۱۸) بیان می‌کنند که نگرش‌ها و دغدغه‌های مرتبط با مراقبت و عدالت می‌توانند با ایجاد حساسیت نسبت به نیازها و رنج‌های دیگران، افراد را به سمت مهارگری تلاشگر سوق دهند. این حساسیت سبب می‌شود که افراد بیشتر به تأثیر رفتارهای خود بر دیگران توجه کنند و رفتارهای جامعه‌پسندتری از خود نشان دهند. به عبارت دیگر، دغدغه‌های اخلاقی و عدالت‌محور می‌توانند انگیزه‌هایی قوی برای کنترل و تنظیم رفتار ایجاد کنند و از بروز رفتارهای ضداجتماعی جلوگیری کنند. این روند سبب می‌شود که افراد نه تنها نسبت به رفتارهای خود آگاهی بیشتری پیدا کنند، بلکه در راستای کمک به دیگران و تقویت عدالت و انصاف در اجتماع، به صورت فعالانه عمل کنند (هافمن و همکاران، ۲۰۱۸).

همان‌طور که در مقدمه بیان شد، مهارگری تلاشگر به معنای «توانایی مهار یک پاسخ غالب برای انجام یک پاسخ فرعی» به‌طور گسترده به عنوان یک ویژگی روان‌شناختی مؤثر در تنظیم رفتار شناخته می‌شود. افراد با مهارگری تلاشگر پایین، به دلیل عدم توانایی در کنترل انگیزه‌های آنی، تمایل به دنبال کردن لذت‌های کوتاه‌مدت و فوری دارند. این افراد غالباً فاقد کوشش و پشتکار لازم برای دستیابی به اهداف طولانی‌مدت هستند و در برابر تأخیر پاداش دچار مشکل

می‌شوند. آن‌ها به فعالیت‌هایی که به تمرکز و تعهد طولانی‌مدت نیاز دارد علاقه‌ای ندارند و گرایش به خودمحوری دارند، به طوری که رفتارهایشان بیشتر به دنبال دستیابی به منافع شخصی و آنی است (گاتفردسون و هیرشی، ۱۹۹۰؛ گراسمیک و همکاران، ۱۹۹۳؛ لانگشور، رند و استاین، ۱۹۹۶؛ ناگین و پدرونوستر، ۱۹۹۳؛ پیکورو و تیبتر، ۱۹۹۶؛ پیکورو و روزای، ۱۹۹۸؛ ویبی، ۲۰۰۳). در مقابل، افرادی با مهارگری تلاشگر بالا قادرند در برابر وسوسه‌ها مقاومت کنند و به اهداف بلندمدت خود پایبند بمانند، حتی در شرایطی که فرصت‌هایی برای دریافت پاداش‌های فوری و با جذابیت اجتماعی بالا فراهم باشد. این افراد توانایی بیشتری در کنترل انگیزه‌های آنی دارند و می‌توانند در جهت اهداف خود، حتی زمانی که رسیدن به آن‌ها به زمان و پشتکار نیاز دارد، به طور پیوسته و منظم تلاش کنند. این ویژگی به آن‌ها امکان می‌دهد تا در برابر محرک‌های محیطی و اجتماعی که ممکن است آن‌ها را از مسیر اهداف خود منحرف کند، مقاومت کنند (دیشیون و همکاران، ۲۰۰۴). مهارگری تلاشگر نقش مهمی در توسعه خودپنداره فرد و سازگاری او با ارزش‌های اجتماعی دارد و این افراد معمولاً از موفقیت‌های بلندمدت بیشتری برخوردارند. همچنین، آن‌ها قادرند روابط بهتری با دیگران برقرار کنند و رفتارهای جامعه‌پسندتری از خود نشان دهند، زیرا تمایل دارند که از لذت‌های آنی و خودمحورانه برای رسیدن به اهداف متعالی‌تر و تأثیرگذارتر دست بکشند.

هر پژوهشی دارای محدودیت‌هایی است و پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نیست. یکی از محدودیت‌های اصلی این پژوهش، عدم نظر گرفتن تأثیر عوامل محیطی مانند خانواده، مدرسه و گروه‌های همسالان بر رفتارهای ضداجتماعی نوجوانان است. همچنین، متغیرهای روانشناختی مانند استرس، اضطراب و افسردگی که می‌توانند بر رفتارهای ضداجتماعی تأثیرگذار باشند، در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. علاوه بر این، پژوهش به تفاوت‌های جنسیتی و فرهنگی در رفتارهای ضداجتماعی توجه نکرده است که می‌تواند نتایج را تحت تأثیر قرار دهد. در نهایت، استفاده از روش‌های خودگزارشی ممکن است به دقت داده‌ها آسیب برساند، زیرا نوجوانان ممکن است به دلایل مختلفی اطلاعات نادرست ارائه دهند. با توجه به این محدودیت‌ها، پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های آینده با استفاده از روش‌های متنوع‌تر و نمونه‌های بزرگ‌تر و متنوع‌تر انجام شود تا نتایج قابل‌تعمیم‌تر و معتبرتری به دست آید. همچنین، استفاده از روش‌های مشاهده‌ای و مطالعه رفتار واقعی می‌تواند به کاهش تحریف داده‌ها و افزایش دقت نتایج کمک کند.

کاربرد یافته‌های این پژوهش برای دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت، توجه بیشتر به مسائل تحول اخلاقی در سطح جامعه‌ی دانش‌آموزی و ساخت بیشتر شرایط حاکم بر دانش‌آموزان است. بدون

شک مسئله اخلاق از مهم‌ترین مسائل حال حاضر در جامعه ماست و بیشتر مشکلات نوجوانان و حتی بزرگسالان از عدم توجه به این مقوله نشأت می‌گیرد. معلمان و مدیران در مدارس می‌توانند با آگاهی از راه‌های اندازه‌گیری ویژگی‌های مختلف اخلاقی و به کارگیری آن‌ها در مدارس و مقایسه‌ی آن‌ها با معیارهای استاندارد، به راه‌های مناسب برای افزایش سطح کارکرد اخلاقی دانش‌آموزان دست پیدا کنند. علاوه بر این، مهارگری تلاشگر قابل آموزش بوده و تجربیات متعددی در این زمینه وجود دارد که نشان دهنده تأثیر آموزش مهارگری تلاشگر بر کاهش رفتارهایی مانند کشیدن سیگار و مصرف مواد مخدر در نوجوانان (انواع رفتارهای ضداجتماعی) است. لذا پیشنهاد می‌شود به منظور کاهش میزان رفتارهای ضداجتماعی، برنامه‌های آموزشی افزایش مهارگری تلاشگر در برنامه‌های تربیتی این نوجوانان قرار گیرد.

موازین اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول در رشته روان‌شناسی تربیتی در دانشکده علوم انسانی دانشگاه یاسوج است. به جهت حفظ رعایت اصول اخلاقی در این پژوهش سعی شد تا جمع‌آوری اطلاعات پس از جلب رضایت شرکت‌کنندگان انجام شود. همچنین به شرکت‌کنندگان درباره رازداری در حفظ اطلاعات شخصی و ارائه نتایج بدون قید نام و مشخصات شناسنامه افراد، اطمینان داده شد.

تعارض منافع

این پژوهش در قالب پایان‌نامه کارشناسی ارشد و بدون حمایت مالی است.

مشارکت نویسندگان

این مقاله از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول و به راهنمایی نویسنده دوم و مشاوره نویسنده سوم استخراج شده است.

موازین اخلاقی

نویسندگان همچنین اعلام می‌دارند که در نتایج این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

سپاسگزاری

بدینوسیله از اساتید راهنما و مشاور این تحقیق و دانش‌آموزانی که در این پژوهش شرکت کردند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

References

- Abbasi-Asl, R., Hashemi, S., Khabbazi Kenari, M., & Baezzat, F. (2020). Psychometric properties of Persian version of Black & Reynolds's Moral Identity Questionnaire (MIQ). *Applied Psychology, 13*(4), 651-667. [In Persian] <https://doi.org/10.29252/apsy.13.4.651>
- Achenbach, T. M., Ivanova, M. Y., Rescorla, L. A., Turner, L. V., & Althoff, R. R. (2016). Internalizing/externalizing problems: Review and recommendations for clinical and research applications. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 55*(8), 647-656. <https://doi.org/10.1016/j.jaac.2016.05.012>
- American Psychiatric Association, D. S. M. T. F., & American Psychiatric Association. (2023). *Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders, Fifth Edition, Text Revision (DSM-5-TR)*. Washington, DC: American psychiatric association. <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425787>
- Aquino, K., & Reed II, A. (2002). The self-importance of moral identity. *Journal of personality and social psychology, 83*(6), 1423-1440. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.83.6.1423>
- Arnett, J. J. (2012). Early adulthood in a family context. *Early Adulthood in a Family Context, 231-244*.
- Assink, M., van der Put, C. E., Hoeve, M., de Vries, S. L., Stams, G. J. J., & Oort, F. J. (2015). Risk factors for persistent delinquent behavior among juveniles: A meta-analytic review. *Clinical psychology review, 42*, 47-61. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2015.08.002>
- Barriga, A. Q., Morrison, E. M., Liao, A. K., & Gibbs, J. C. (2001). Moral cognition: Explaining the gender difference in antisocial behavior. *Merrill-Palmer Quarterly (1982-), 532-562*. <https://doi.org/10.1353/mpq.2001.0020>
- Baumeister, R. F., & Juola Exline, J. (1999). Virtue, personality, and social relations: Self-control as the moral muscle. *Journal of personality, 67*(6), 1165-1194. <https://doi.org/10.1111/1467-6494.00086>
- Baumeister, R. F., Bratslavsky, E., Muraven, M., & Tice, D. M. (1998). Ego Depletion: Is the Active Self a Limited Resource? *Journal of Personality and Social Psychology 74* (5), 1252-1265. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.74.5.1252>

- Bersani, B. E., & Doherty, E. E. (2018). Desistance from offending in the twenty-first century. *Annual Review of Criminology*, *1*, 311-334. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-032317-092112>
- Blasi, A. (1983). Moral cognition and moral action: A theoretical perspective. *Developmental review*, *3*(2), 178-210. [https://doi.org/10.1016/0273-2297\(83\)90029-1](https://doi.org/10.1016/0273-2297(83)90029-1)
- Boegershausen, J., Aquino, K., & Reed II, A. (2015). Moral identity. *Current Opinion in Psychology*, *6*(1), 162-166. <http://dx.doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.07.017>
- Boggio, P. S., Nezlek, J. B., Alfano, M., Azevedo, F., Capraro, V., Cichocka, A., ... & Van Bavel, J. J. (2024). A time for moral actions: Moral identity, morality-as-cooperation and moral circles predict support of collective action to fight the COVID-19 pandemic in an international sample. *Group Processes & Intergroup Relations*, *27*(1), 178-195. <https://doi.org/10.1177%2F13684302231153800>
- Brazil, I. A., van Dongen, J. D., Maes, J. H., Mars, R. B., & Baskin-Sommers, A. R. (2018). Classification and treatment of antisocial individuals: From behavior to biocognition. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, *91*, 259-277. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2016.10.010>
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1992). Alternative ways of assessing model fit. *Sociological methods & research*, *21*(2), 230-258. <https://doi.org/10.1177/0049124192021002005>
- Burt, S. A., & Donnellan, M. B. (2009). Development and validation of the Subtypes of Antisocial Behavior Questionnaire. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, *35*(5), 376-398. <https://doi.org/10.1002/ab.20314>
- Calderón, G. O., Orta, A. T. L., & Vazquez, M. A. (2025). Criminal Antisocial behavior in Mexican adolescents in conflict with the law. *Journal of Basic and Applied Psychology Research*, *6*(12), 8-13. <http://dx.doi.org/10.29057/jbapr.v6i12.12317>
- Cauffman, E., Monahan, K. C., & Thomas, A. G. (2015). Pathways to persistence: Female offending from 14 to 25. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology*, *1*, 236-268. <https://doi.org/10.1007/s40865-015-0016-z>
- Colby, A., & Damon, W. (1992). *Some do care: Contemporary lives of moral commitment*. New York, NY: Free Press.
- De Ridder, D. T., Lensvelt-Mulders, G., Finkenauer, C., Stok, F. M., & Baumeister, R. F. (2012). Taking stock of self-control: A meta-analysis of how trait self-control relates to a wide range of behaviors. *Personality and Social Psychology Review*, *16*(1), 76-99. <https://doi.org/10.1177/1088868311418749>

- DeLisi, M. (2013). Pandora's box: The consequences of low self-control into adulthood. *Handbook of life-course criminology: Emerging trends and directions for future research*, 261-273. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5113-6_15
- Ding, W., Shao, Y., Sun, B., Xie, R., Li, W., & Wang, X. (2018). How can prosocial behavior be motivated? The different roles of moral judgment, moral elevation, and moral identity among the young Chinese. *Frontiers in Psychology*, 9, 814-824. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00814>
- Dishion, T. J., Nelson, S. E., Winter, C. E., & Bullock, B. M. (2004). Adolescent friendship as a dynamic system: Entropy and deviance in the etiology and course of male antisocial behavior. *Journal of abnormal child psychology*, 32, 651-663. <https://doi.org/10.1023/B:JACP.0000047213.31812.21>
- Ellis, L. K., & Rothbart, M. K. (2001). *Revision of the early adolescent temperament questionnaire*. In Poster presented at the 2001 biennial meeting of the society for research in child development, Minneapolis, Minnesota.
- Evans, D. E., & Rothbart, M. K. (2007). Developing a model for adult temperament. *Journal of research in personality*, 41(4), 868-888. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2006.11.002>
- Fallah Berejestanaki, V., Saberi, H., & Shomali Oskoei, A. (2022). Comparison of the effectiveness of group reality therapy with group cognitive behavioral therapy on marital satisfaction and self-control of women. *Applied Psychology*, 16(3), 224-201. [In Persian] <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.20084331.1401.16.3.9.5>
- Farrington, D. P., Ttofi, M. M., & Piquero, A. R. (2016). Risk, promotive, and protective factors in youth offending: Results from the Cambridge study in delinquent development. *Journal of criminal justice*, 45, 63-70. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.02.014>
- Fergusson, D. M., John Horwood, L., & Ridder, E. M. (2005). Show me the child at seven: the consequences of conduct problems in childhood for psychosocial functioning in adulthood. *Journal of child psychology and psychiatry*, 46(8), 837-849. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00387.x>
- Frick, P. J., Robertson, E. L., & Clark, J. E. (2018). Callous-unemotional traits. In *Developmental pathways to disruptive, impulse-control and conduct disorders* (pp. 139-160). Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-811323-3.00006-7>
- Frimer, J. A., & Walker, L. J. (2009). Reconciling the self and morality: An empirical model of moral centrality development. *Developmental Psychology*, 45(6), 1669-1681. <https://doi.org/10.1037/a0017418>

- Gestsdottir, S., & Lerner, R. M. (2008). Positive development in adolescence: The development and role of intentional self-regulation. *Human Development, 51*(3), 202-224. <https://doi.org/10.1159/000135757>
- Gino, F., Schweitzer, M. E., Mead, N. L., & Ariely, D. (2011). Unable to resist temptation: How self-control depletion promotes unethical behavior. *Organizational behavior and human decision processes, 115*(2), 191-203. <https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2011.03.001>
- Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime*. Stanford University Press. <https://doi.org/10.1515/9781503621794>
- Grasmick, H. G., Tittle, C. R., Bursik Jr, R. J., & Arneklev, B. J. (1993). Testing the core empirical implications of Gottfredson and Hirschi's general theory of crime. *Journal of research in crime and delinquency, 30*(1), 5-29. <https://doi.org/10.1177/0022427893030001002>
- Gubbels, J., Assink, M., & van der Put, C. E. (2024). Protective factors for antisocial behavior in youth: what is the meta-analytic evidence?. *Journal of youth and adolescence, 53*(2), 233-257. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01878-4>
- Habibi, A., & Kolahi, B. (2022). *Structural Equation Modeling and Factor Analysis* (2nd ed.). Tehran: Jahad Daneshgahi.
- Hardy, S. A. (2006). Identity, reasoning, and emotion: An empirical comparison of three sources of moral motivation. *Motivation and Emotion, 30*(3), 205-213. <https://doi.org/10.1007/s11031-006-9034-9>
- Hardy, S. A., & Carlo, G. (2011). Moral identity: What is it, how does it develop, and is it linked to moral action?. *Child development perspectives, 5*(3), 212-218. <https://doi.org/10.1111/j.1750-8606.2011.00189.x>
- Hardy, S. A., Bean, D. S., & Olsen, J. A. (2015). Moral identity and adolescent prosocial and antisocial behaviors: Interactions with moral disengagement and self-regulation. *Journal of youth and adolescence, 44*, 1542-1554. <https://doi.org/10.1007/s10964-014-0172-1>
- Hardy, S. A., Bhattacharjee, A., Reed II, A., & Aquino, K. (2010). Moral identity and psychological distance: The case of adolescent parental socialization. *Journal of adolescence, 33*(1), 111-123. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2009.04.008>
- Hardy, S. A., Krettenauer, T., & Hunt, N. (2020). Moral identity development. *The Oxford handbook of moral development: An interdisciplinary perspective*, 128-144.
- Hardy, S. A., Walker, L. J., Olsen, J. A., Woodbury, R. D., & Hickman, J. R. (2014). Moral identity as moral ideal self: links to adolescent outcomes. *Developmental psychology, 50*(1), 45-57. <http://dx.doi.org/10.1037/a0033598>

- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: implications for substance abuse prevention. *Psychological bulletin*, 112(1), 64-105. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0033-2909.112.1.64>
- Henderson, H. A., & Wachs, T. D. (2007). Temperament theory and the study of cognition-emotion interactions across development. *Developmental Review*, 27(3), 396-427. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2007.06.004>
- Hertz, S. G., & Krettenauer, T. (2016). Does moral identity effectively predict moral behavior?: A meta-analysis. *Review of General Psychology*, 20(2), 129-140. <https://doi.org/10.1037/gpr0000062>
- Hofmann, W., Meindl, P., Mooijman, M., & Graham, J. (2018). Morality and self-control: How they are intertwined and where they differ. *Current Directions in Psychological Science*, 27(4), 286-291. <https://doi.org/10.1177/0963721418759317>
- Jennings, W. G., & Reingle, J. M. (2012). On the number and shape of developmental/life-course violence, aggression, and delinquency trajectories: A state-of-the-art review. *Journal of criminal justice*, 40(6), 472-489. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2012.07.001>
- Joosten, A., van Dijke, M., Van Hiel, A., & De Cremer, D. (2015). Out of control!? How loss of self-control influences prosocial behavior: the role of power and moral values. *Plos one*, 10(5), e0126377. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0126377>
- Kavussanu, M., Stanger, N., & Ring, C. (2015). The effects of moral identity on moral emotion and antisocial behavior in sport. *Sport, Exercise, and Performance Psychology*, 4(4), 268-279. <https://doi.org/10.1037/spy0000040>
- Keramati, H., Motaharnejad, E., Kadivar, P., Arabzade M. (2021). Investigating of factor structure, validity and reliability of the Effortful Control Scale (ECS) in Iranian adolescents. *Journal of Psychological Science*. 20(102), 837-848. [In Persian] <http://psychologicalscience.ir/article-1-1193-fa.html>
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practices of structural equation modeling* (2nd Eds.). New York: Guilford.
- Knoll, L. J., Magis-Weinberg, L., Speekenbrink, M., & Blakemore, S. J. (2015). Social influence on risk perception during adolescence. *Psychological science*, 26(5), 583-592. <https://doi.org/10.1177/0956797615569578>
- Loeber, R. (1990). Development and risk factors of juvenile antisocial behavior and delinquency. *Clinical psychology review*, 10(1), 1-41. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(90\)90105-J](https://doi.org/10.1016/0272-7358(90)90105-J)

- Loeber, R., DeLamatre, M. S., Keenan, K., & Zhang, Q. (1998). A prospective replication of developmental pathways in disruptive and delinquent behavior.
- Longshore, D., Rand, S. T., & Stein, J. A. (1996). Self-control in a criminal sample: An examination of construct validity. *Criminology*, 34(2), 209-228. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1996.tb01203.x>
- Majdabadi, Z. (2017). Factor Structure and Internal Consistency of a Moral Identity Scale. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 14(54), 147-153. [In Persian] https://jip.stb.iau.ir/article_539237.html
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100, 674-701.
- Moffitt, T. E. (2018). Male antisocial behaviour in adolescence and beyond. *Nature human behaviour*, 2(3), 177-186. <https://doi.org/10.1038/s41562-018-0309-4>
- Moffitt, T. E., Arseneault, L., Belsky, D., Dickson, N., Hancox, R. J., Harrington, H., ... & Caspi, A. (2011). A gradient of childhood self-control predicts health, wealth, and public safety. *Proceedings of the national Academy of Sciences*, 108(7), 2693-2698. <https://doi.org/10.1073/pnas.1010076108>
- Mohammadi, T. and Saber, S. (2019). The mediating role of self-concept in relation between attachment to parents and peers with prosocial behaviors. *Applied Psychology*, 12(3), 396-417. https://apsy.sbu.ac.ir/article_96691.html?lang=en
- Murray, J., Shenderovich, Y., Gardner, F., Mikton, C., Derzon, J. H., Liu, J., & Eisner, M. (2018). Risk factors for antisocial behavior in low-and middle-income countries: a systematic review of longitudinal studies. *Crime and justice*, 47(1), 255-364. <https://doi.org/10.1086/696590>
- Nagin, D. S., & Paternoster, R. (1993). Enduring individual differences and rational choice theories of crime. *Law and Society Review*, 467-496. <https://doi.org/10.2307/3054102>
- Nguyen, H., & Loughran, T. A. (2018). On the measurement and identification of turning points in criminology. *Annual Review of Criminology*, 1, 335-358. <https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-032317-091949>
- Pechorro, P., DeLisi, M., Abrunhosa Gonçalves, R., & Pedro Oliveira, J. (2021). The role of low self-control as a mediator between trauma and antisociality/criminality in youth. *International journal of environmental research and public health*, 18(2), 567. <https://doi.org/10.3390/ijerph18020567>
- Perez, V. M. (2023). *Effortful Control Across Contexts: Leveraging Informant Discrepancies to Examine Effortful Control and Youth Adjustment among*

- Ethnically Diverse Adolescents in Low-Income Communities* (Doctoral dissertation, Arizona State University).
- Pezzoli, P., McCrory, E. J., & Viding, E. (2024). Shedding light on antisocial behavior through genetically informed research. *Annual Review of Psychology*, 76. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-021524-043650>
- Pezzoli, P., Therond, A., Nikolic, M., Watts, S. K., Guimond, S., & Seto, M. C. (2024). Reducing antisocial behavior through cognitive training: A systematic review and meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 102006. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2024.102006>
- Piquero, A. R., & Rosay, A. B. (1998). The reliability and validity of Grasmick et al.'s self-control scale: A comment on Longshore et al. *Criminology*, 36, 157. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1998.tb01244.x>
- Piquero, A., & Tibbetts, S. (1996). Specifying the direct and indirect effects of low self-control and situational factors in offenders' decision making: Toward a more complete model of rational offending. *Justice quarterly*, 13(3), 481-510. <https://doi.org/10.1080/07418829600093061>
- Pozzoli, T., Gini, G., & Thornberg, R. (2016). Bullying and defending behavior: The role of explicit and implicit moral cognition. *Journal of school psychology*, 59, 67-81. <https://doi.org/10.1016/j.jsp.2016.09.005>
- Pratt, M. W., Arnold, M. L., & Lawford, H. (2009). *Growing towards care: A narrative approach to prosocial moral identity and generativity of personality in emerging adulthood*. In D. Narvaez & D. K. Lapsley (Eds.), *Personality, identity, and character: Explorations in moral psychology* (pp. 295-315). New York, NY: Cambridge University Press.
- Pratt, M. W., Hunsberger, B., Pancer, S. M., & Alisat, S. (2003). A longitudinal analysis of personal values socialization: Correlates of a moral self-ideal in late adolescence. *Social development*, 12(4), 563-585. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00249>
- Reed II, A., Kay, A., Finnel, S., Aquino, K., & Levy, E. (2016). I don't want the money, I just want your time: How moral identity overcomes the aversion to giving time to prosocial causes. *Journal of personality and social psychology*, 110(3), 435-457. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/pspp0000058>
- Romeo, R., Knapp, M., & Scott, S. (2006). Economic cost of severe antisocial behaviour in children-and who pays it. *The British Journal of Psychiatry*, 188(6), 547-553. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.104.007625>
- Rosenfeld, B. (2004). Violence risk factors in stalking and obsessional harassment: A review and preliminary meta-analysis. *Criminal justice and behavior*, 31(1), 9-36. <https://doi.org/10.1177/0093854803259241>

- Rothbart, M. K., & Bates, J. E. (2007). Temperament. *Temperament. Handbook of Child Psychology: Vol. 3. Social, emotional, and personality development*.
- Rothbart, M. K., & Derryberry, D. (1981). Development of Individual Difference in Temperament. In M. E. Lamb, & A. L. Brown (Eds.), *Advances in Developmental Psychology* (pp. 37-86). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Rozin, P. (1999). The process of moralization. *Psychological science, 10*(3), 218-221. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00139>
- Scott, S., Knapp, M., Henderson, J., & Maughan, B. (2001). Financial cost of social exclusion: follow up study of antisocial children into adulthood. *Bmj, 323*(7306), 191-195. <https://doi.org/10.1136/bmj.323.7306.191>
- Shaw, D. S., & Gross, H. E. (2008). What we have learned about early childhood and the development of delinquency. In *The long view of crime: A synthesis of longitudinal research* (pp. 79-127). New York, NY: Springer New York. https://doi.org/10.1007/978-0-387-71165-2_3
- Stets, J. E., & Carter, M. J. (2012). A theory of the self for the sociology of morality. *American Sociological Review, 77*(1), 120-140. <https://doi.org/10.1177/0003122411433762>
- Stouthamer-Loeber, M., Loeber, R., Wei, E., Farrington, D. P., & Wikström, P. O. H. (2002). Risk and promotive effects in the explanation of persistent serious delinquency in boys. *Journal of consulting and clinical psychology, 70*(1), 111-123. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0022-006X.70.1.111>
- Tangney, B., Baumeister, R. F., & Boone. (2004). High Self-Control Predicts Good Adjustment, Less Pathology, Better Grades, and Interpersonal Success. *Journal of personality, 72*(2), 272-322.
- Taravian, S., Nikdel, F., Taghvaei Nia, A. (2024). Examining the Psychometric Indicators of Antisocial Behavior Questionnaire in Iranian Teenagers. *RBS, 22* (2), 288-300. [In Persian] <http://rbs.mui.ac.ir/article-1-1725-fa.html>
- Tehrani, H. D., & Yamini, S. (2020). Parenting practices, self-control and anti-social behaviors: Meta-analytic structural equation modeling. *Journal of Criminal Justice, 68*, 101687. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2020.101687>
- Tittle, C. R., Ward, D. A., & Grasmick, H. G. (2004). Capacity for self-control and individuals' interest in exercising self-control. *Journal of Quantitative Criminology, 20*, 143-172. <https://doi.org/10.1023/B:JOQC.0000029092.81837.74>

- Trivedi-Bateman, N., & Crook, E. L. (2022). The optimal application of empathy interventions to reduce antisocial behaviour and crime: a review of the literature. *Psychology, Crime & Law*, 28(8), 796-819. <https://doi.org/10.1080/1068316X.2021.1962870>
- Van Hazebroek, B. C., Wermink, H., van Domburgh, L., de Keijser, J. W., Hoeve, M., & Popma, A. (2019). Biosocial studies of antisocial behavior: A systematic review of interactions between peri/prenatal complications, psychophysiological parameters, and social risk factors. *Aggression and violent behavior*, 47, 169-188. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.02.016>
- Vaughan, E., Vaughan, E., Kelly, C., & Nic Gabhainn, S. (2022). Understanding and addressing anti-social behaviour: a rapid evidence review.
- Vazsonyi, A. T., Mikuška, J., & Kelley, E. L. (2017). It's time: A meta-analysis on the self-control-deviance link. *Journal of criminal justice*, 48, 48-63. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.10.001>
- Villafuerte-Díaz, A., Abate, M., Moreno, C., & Ramos, P. (2024). Antisocial behaviors at school: analysis of normative and at-risk groups. *Children and Youth Services Review*, 166, 107918. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2024.107918>
- Vohs, K. D., & Heatherton, T. F. (2000). Self-regulatory failure: A resource-depletion approach. *Psychological science*, 11(3), 249-254. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00250>
- Wang, X., Yang, L., Yang, J., Wang, P., & Lei, L. (2017). Trait anger and cyberbullying among young adults: A moderated mediation model of moral disengagement and moral identity. *Computers in Human Behavior*, 73, 519-526. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.03.073>
- Wiebe, R. P. (2003). Reconciling psychopathy and low self-control. *Justice Quarterly*, 20(2), 297-336. <https://doi.org/10.1080/07418820300095541>
- Yang, X., Wang, Z., Chen, H., & Liu, D. (2018). Cyberbullying perpetration among Chinese adolescents: The role of interparental conflict, moral disengagement, and moral identity. *Children and youth services review*, 86, 256-263. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2018.02.003>
